

ارزش ها و فواید اکوسیستم های آبی انسان ساخت (مطالعه موردی: بررسی کیفیت آب تالاب نیشکر)

فرحناز کیان ارثی^{1*}؛ سیمین دهقان مدیسه¹؛ مینا آهنگرزاده¹؛ مجتبی ذبایح نجف آبادی¹

¹ پژوهشکده آبی پروری جنوب کشور، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، اهواز

*مسئول مکاتبات: farahnaz.kianersi@gmail.com

چکیده: آبگیرهای مصنوعی و انسان ساخت نیز بر اساس تعریف کنوانسیون رامسر در طبقه بندی تالابها قرار می گیرند. این آبگیرهای مصنوعی همانند تالابها از ارزشها و فایدههایی مانند ذخیره سازی آب، زیستگاه حیات وحش و تولید ماهی و علوفه برخوردار هستند و جهت بهره گیری پایدار از این ارزشها نیاز به یک طرح جامع مدیریتی است. تالاب ناصری یا تالاب نیشکر در جاده قدیم اهواز به طرف خرمشهر و در حدود 12 کیلومتری خرمشهر واقع شده است. این تالاب طی چند سال اخیر در اثر هدایت پساب دو مزرعه بزرگ کشت نیشکر میرزا کوچک خان و امیر کبیر به وسعت کنونی رسیده است، لذا به منظور اعمال هر اقدام مدیریتی می بایست اطلاعات کافی از کیفیت آب تالاب داشته باشیم. به همین منظور در طی دو دوره مطالعه در سالهای 1390 و 1396 به بررسی کیفیت آب این تالاب پرداخته شد. اندازه گیری برخی از پارامترها از قبیل دما و Hp با استفاده از دستگاه مولتی پارامتر و آنالیز سایر پارامترها در آزمایشگاه و طبق روشهای استاندارد انجام شده است. غلظت فلزات سنگین به روش ولتامتری توسط دستگاه پلاروگراف و سموم پس از استخراج و تغلیظ توسط دستگاه GC اندازه گیری شده اند. جهت نمونه گیری از ماهیان تالاب با توجه به شرایط منطقه، با استفاده از تور پرتابی (Cast Net) صورت گرفته است. آب تالاب ناصری با محاسبه شاخص کیفیت آب (WQI) در گروه 4 است. میانگین نیترات و نیتريت اندازه گیری شده به ترتیب برابر با 10/95 و 0/31 اندازه گیری شده است. میانگین شوری و CE اندازه گیری شده به ترتیب برابر ۹/۵ tpp و ۹۵/۱۰ sm و حداقل فسفات بترتیب ۱۳/۰ mpp و حداکثر آن ۶۱/۰ mpp اندازه گیری شده است. مقادیر جیوه اندازه گیری شده کمتر از حدود استاندارد بوده اما مقادیر nZ و Pb کمی بیشتر از مقادیر بحرانی اندازه گیری شده است. میزان سموم کلره در حد ناچیز و قابل قبول برای آبی پروری بوده است. گونه های کپور معمولی (*Cyprinus carpio*)، حمیری (*Barbus luteus*)، بیا (*Liza abu*) و شانک (*Acanthopagrus latus*) که از گونه های باارزش اقتصادی هستند در آب تالاب ناصری حضور داشته و بیشترین تعداد ماهی صید شده از دو گونه ماهی بیا و شانک بوده است. عمده مزایای تالاب ناصری تعدیل آب و هوا و اشتغال زایی است. این آبگیر به عنوان زیستگاه موجودات آبی و کنار آبی هم است و برخی پرندگان همچون پلیکانها، غازسانان، فلاینگوها و مرغابی سانان، از این آبگیر به عنوان زیستگاه واسطه استفاده می کنند و پتانسیل لازم را برای تبدیل شدن به یک سایت اکو توریسم دارد. تالاب ناصری با توجه به حضور گونه های باارزش اقتصادی مانند بیا و شانک می تواند به عنوان منبع غذایی و درآمدزایی خوبی هرچند به صورت فصلی، جهت روستاییان و صیادان محلی مورد بهره برداری قرار گیرد. همچنین با توجه به کیفیت آب فرضیه پرورش ماهی در قفس در این پسابها نیز مطرح است که این موضوع را می توان با مطالعات بیشتر و انجام طرح آزمایشی مورد بررسی قرارداد تا ضمن بهره برداری مناسب از پتانسیل های موجود در منطقه و تولید پروتئین سفید به اشتغال زایی در جامعه نیز کمک نمود.

کلیدواژه ها: تالاب ناصری، اکوسیستم انسان ساخت، پساب نیشکر